

רבי חייא קמייתא

מבוא:

הגמרא בב"מ דף ג. מביאה מימרא משמו של ר' חייא, לאמור: "תני רבי חייא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים שיש לו חמשים זוז נותן לו חמשים זוז וישבע על השאר שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מקו"ח". ללמדך: שבועת "מודה במקצת" קיימת אף במקום שאין הודאה, ודין זה יש ללומדו מקו"ח (דרישת הכתוב) ולא מסברא. בעקבות הדברים הנ"ל עוסקת הגמרא בשתי שאלות:

א. מדוע מקרהו של ר' חייא איננו בכלל מודה במקצת, שדרוש לו לימוד מדרשה?

ב. מהו הקו"ח שממנו שואב ר' חייא את דינו?

כדי לעמוד על השאלה הראשונה מביאה הגמרא את דבריו של רבה המכניס מימד סברתי בשבועת מודה במקצת, דבר שאיננו קיים במקרהו של ר' חייא, וע"כ קובע ר' חייא: בעדים חייבים שבועה לא משום שיש כאן מעין הודאה במקצת, אלא משום שהתורה חייבה שבועה (חיוב אותו חושף ר' חייא בדרישת התורה בקו"ח). השאלה השניה מובילה את הגמרא לדיון מעשי – כיצד לקיים את הקו"ח, וזאת מתוך שקלול כל הנתונים הקיימים בפרשות השבועה של התורה (ע"א, מודה במקצת).

בדברינו נעסוק בשני רבדים של הסוגיא:

1. המקור של שבועת מודה במקצת מן התורה ("העולם שלפני רבה").
2. דברי רבה, וכנגזרת מכך משמעות דבריו של ר' חייא (בגמרא ובראשונים).

1. מודה במקצת מן התורה.

א. שמות כ"ב ו-ח:

"כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וגנב מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שנים; אם לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית אל האלוהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו; על כל דבר פשע על שור על חמור על שה על שלמה על כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה עד האלוהים יבוא דבר שניהם אשר ירשיעו אל אלוהים ישלם שנים לרעהו".

המקרה: אדם הפקיד אצל חבירו כסף או כלים ונגנבו (בגלל הגניבה איננו יכול להשיב את הפקדון) אם נמצא הגנב ישלם הגנב שנים לבעל הפקדון, ואם לא נמצא הגנב – ונגש בעל הבית (-הנפקד) אל השופט, לברור אם לא הוא הגנב. וכן יהיה "בכל דבר פשע", כאשר פלוני טוען 'הבהמה שלי נמצאת אצלך, החפץ שאבד לי נמצא בידך', והוא איננו רוצה להשיב לו (בטענה 'שלי הוא') – דין זה יבוא לפני השופטים, ו"אשר ירשיעו אל אלוהים ישלם שנים לרעהו" – אם התברר שאכן החפץ של התובע, ישלם הנתבע שנים, ואם התברר שהחפץ של הנתבע – ישלם התובע שנים. הם דברי הפסוק: "אשר ירשיעו אל אלוהים ישלם שנים לרעהו". יוצא, אפוא, שענינה של פרשיה זו, לפי פשוטה, הוא תשלום הכפל של האומר 'זה שלי' ("כי הוא זה") הנמצא משקר. בדברי חכמים ענינה של הפרשיה הוא השבועה, וכפי שנראה לקמן.

"ונקרב בעל הבית אל האלוהים', שומע אני לשאול באורים ותומים, תלמוד לומר: 'אשר ירשיעון אלוהים', לא אמרתי אלא אלוהים שהם מרשיעין. 'ונקרב בעל הבית אל האלוהים' – לשבועה. אתה אומר לשבועה או אינו אלא בשבועה ושלא בשבועה, הרי אתה דן: נאמר כאן שליחות יד, ונאמר להלן שליחות יד, מה להלן שבועה אף כאן שבועה... מה כאן על כל דבר פשע אף להלן... 'אם לא שלח ידו במלאכת רעהו' – לצורכו." ה"אלוהים" המברר שלא שלח השומר את ידו בפקדון חבירו וגנבו ("ונקרב בעל הבית אל האלוהים"), הופך בדברי המדרש לאלוהים (בית הדין) המשביע: לפניו נשבע השומר שאכן נגנב ממנו הפקדון, ושלא השתמש בו לצרכו טרם שנגנב (= "לא שלח ידו במלאכת רעהו"). טענתו של השומר שהפקדון נגנב ממנו מחויבת בגיבוי של שבועה בפני בית הדין! וממשיכה המכילתא: "אשר יאמר כי הוא זה", שזה אומר זה הוא וזה אומר אינו הוא. מכאן אמרו עד שתהא הודאה במקצת הטענה". אליבא דרבי ישמעאל, 'כי הוא זה' האמור בפסוק מתיחס לתובע, ובמקרה כפי שהוא בפסוק אין שבועה כלל, הואיל ואחד מכתיש את השני. אולם מכאן אמרו שבנסיבות אחרות שבהן הוא מודה במקצת הטענה – ישבע.

ג. מכילתא דרשב"י:

"טענו שור וחמור ושה והודה באחד מהן, הרי זה חייב, שנאמר: על שור ועל כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה, ועל שה ועל כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה...". "כי הוא זה" בדברי רשב"י הם דברי הנתבע, ובגוף הפסוק מדובר באדם שתובע אחד מהאמורים בפסוק ועוד 'אבידה' ואילו הנתבע אומר "כי הוא זה" – רק זה ולא האבידה, ר"ל: אין הפסוק עוסק בשומרים אלא בתביעה ממונית שנענית בחלקה (= מודה במקצת) ויש לחייבו שבועה.

ד. בבא קמא ק"ו-ק"ז:

"ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: 'הטוען טענת גנב בפקדון אינו חייב עד שיכפור במקצת ויודה במקצת. מאי טעמא? דאמר קרא כי הוא זה'. ופליגא אדרבי חייא בר יוסף, דאמר רבי חייא בר יוסף: 'עירוב פרשיות כתוב כאן', וכי הוא זה אמלוה הוא דכתיב". אליבא דהאמוראים, הפסוק כולו עוסק בפקדון (שומר) ו"כי הוא זה" האמור בפסוק מתאר את המקרה, ר"ל: השומר טוען שאכן צריך היה להשיב את כל הפקדון, ואולם רק את זה הוא יכול להשיב, הואיל וחלק מהפקדון אבד לו. ועל כך נחלקו האמוראים: רבי יוחנן: "כי הוא זה" האמור בפרשת השומרים בא לצמצם את חיוב השבועה למקרים בהם השומר "מודה" לחלק מהתביעה. משמע שאין עניננו כאן בשבועת השומרים, שיסודה הוא הנסיבות המיוחדות של פקדון שלא הושב בשם טענת 'נגנב ממני', אלא אנו עוסקים בהודאתו של הנתבע בחלק מתביעת התובע, שהיא עילה לחיוב שבועה. לדעת ר' יוחנן 'שבועת

השומרים' אינה קיימת, ואין לחייב שבועה אלא מודה במקצת בין אם הוא מודה במקצת פקדון, ובין אם הוא מודה במקצת הלוואה (וכופר הכל, אפילו "כופר" בטענת 'נגנב ממני' בפקדון- אינו חייב שבועה!).

רבי חייא בר יוסף: אמנם התורה מדברת על שומר המודה במקצת הטענה ('מקצת הפקדון נגנב ממני'), אולם עירוב פרשיות כתוב כאן: ברובד של השומרים (שהוא הרובד של המקרא) אין שום משמעות הלכתית להודאה במקצת, ויש לתת לדברים משמעות בהקשר אחר, קרי: הלוואה. ללמדך, ששתי שבועות הן: **א. שבועת השומרים:** הנסיבות המיוחדות של שומר שלא השיב את פקדונו בטענת 'נגנב ממני' מחייבות שבועה (ומקורה בדברי המקרא: "ונקרב בעל הבית אל האלוהים). **ב. שבועת מודה במקצת:** שבועת הטענה, ובכלל זה מודה במקצת הפקדון ומכחיש לחלוטין את חלקו האחר (ומקורה: "כי הוא זה").

מחלוקת רש"י ורמב"ן בפירוש התורה:

רש"י שמות כ"ב:

"וחז"ל פירשו 'כי הוא זה', ללמד שאין מחייבים שבועה אלא א"כ הודה במקצת, לומר כך וכך אני חייב לך **והמותר נגנב ממני**". לאמור: צד ה'כפירה' שבמודה במקצת בפסוק, אליבא דחז"ל, הוא בטענת נגנב ממני, ולא בטענת להד"ס-כדעת ר' יוחנן.

רמב"ן שם:

"וזה הענין שכתבו הרב זב"ר יחידים ואינו כהלכה. שהשומרים אינן צריכים כפירה במקצת והודאה במקצת. ואפילו כשטוען טענת גנב בכל הפקדון חייב הוא להישבע שבועת השומרים. ועוד מתבאר בגמרא בראיות גמורות כי כשהוא כופר בעיקר הפקדון ואומר לא הפקדת אצלי, אם כופר בכל- פטור, ואם מודה במקצת- חייב שבועה וזה לדברי הכל ... ואם נאמר כן, נאמר כי **הכתוב הזה לפי מדרש חכמים הוא בטוען לא הפקיד אצלי מעולם, שאם כפר בכל פטור, ואם הודה במקצת וכפר במקצת חייב שבועה.** ויאמר אם לא ימצא הגנב יקרב בעל הבית אל האלוהים על כל טענת פשע שיטען עליו 'פשעת בשמירה' או יאמר השומר 'כי הוא זה פקדון שבידי ולא הפקדת לי יותר', הנפקד אשר ירשיעון אותו אלוהים ישלם שנים לרעהו ... **וטענת מודה במקצת נוהגת בכל התביעות**".

טענות הרמב"ן הן שתיים:

1. פרשנותו של רש"י היא לדעת ר' יוחנן, שאינה מקובלת להלכה.
2. מודה במקצת פקדון חייב שבועה לא רק בכפירת נגנב ממני אלא אף בכפירת להד"ס, והדברים מחויבים לכולי עלמא ממשניות מפורשות. לרמב"ן המחלוקת בין ר' יוחנן לבין ר' חייא היא כיצד לקרוא את הפסוק: **לרבי יוחנן:** ההודאה במקצת היא של שומר הטוען נגנב בחלק של כפירתו. **לר' חייא:** בשומר הטוען להד"ס במקצת הפקדון עסקינן. וזאת בניגוד לדברי רש"י שהם המתבקשים מפשט הסוגיא, לאמור: הפרשה לכולי עלמא עוסקת במודה במקצת וטוען טענת נגנב במקצת, ונחלקו האמוראים האם ההגדה הלכתית של מקרה זה הוא בפרשת השומרים גופא או בהקשר אחר (הלוואה). אולם לכ"ע במודה במקצת וכופר במקצת (להד"ס) אף בפקדון חייב.

בטוי נוסף לדרשת התורה אנו מוצאים בדברי רמי בר חמא, שאף שחולק על ר' חייא בר אבא אין לזהותו עם ר' יוחנן: "ד' שומרים צריכים כפירה במקצת והודאה במקצת" ("לרמי בר חמא לא משמע ליה כי הוא זה בלא כפירה. כלומר: זה אמת וזה להד"ם, אבל זה אמת וזה איני יודע אי נגנב או שנאבד בש"ח לא משמע ליה כי הוא זה" - רש"י ב"מ צ"ח). לדעת רמי בר חמא, "כי הוא זה" הכתוב בפסוק בא לתחום את המקרים בהם מתחייב מודה במקצת שבועה רק כשיש בטענתו של הנתבע כפירה בנוסף להודאה, ובכך מדגישה התורה, לדידו, שלא הנסיבות ואף לא ההודאה כשלעצמה הן שיוצרות את השבועה, אלא הכפירה (-להד"ם) וההודאה כאחת הן שמעמידות את הנתבע בעמדת נחיתות ומחייבות אותו שבועה, וכל מקום שאין כפירה בלהד"ם בנוסף להודאה לא יתחייב המודה שבועה (ובכלל מקרים אלו: איני יודע, נגנב וכדומה). לרמי בר חמא "כי הוא זה" מדגיש את הכפירה, שבלעדיה לא תתכן שבועה, שהרי דין מודה במקצת בכלל פרשית השומרים נאמר, ובשומר מצינו כפירה שאינה להד"ם (נגנב), לכן מדגיש הכתוב: "כי הוא זה" - רק אם כפרת בלהד"ם חייב אתה שבועה! ללמדך: להד"ם במקצת הינו מרכיב הכרחי בשבועת מודה במקצת. לא יתחייב אדם בשבועה אף שהודה במקצת בלא שכפר במקצת בלהד"ם.

סיוס הפרק:

שבועת מודה במקצת יסודה בגזירת הכתוב המכניסה נורמה חדשה לעולם המשפט. ר"ל: אדם המודה במקצת מודה לתביעת חבירו, ובכך מקנה נאמנות יתר לתובע, ואף שלא די בכך כדי להוציא ממון, גזרה תורה: על ה"מודה" להשבע! כאילו אמרה תורה לנתבע: טענתך כמעמד נחות, עליך לגבות אותה בשבועה! בגמרא גזירת הכתוב הנ"ל מקבלת הטעמה סברתית, וע"כ בפרק הבא.

2. "חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו" (רבה).

הגמרא מגייסת את דבריו הנ"ל של רבה כהסבר לדברי ר' חייא, על דרך שאנו מוצאים בעוד מספר מקומות בש"ס שסברתו הזאת של רבה מהוה הסבר או רקע לשאלות בהן מתלבטת הגמרא. אנו נעסוק תחילה בדברי רבה לגופם, ובעקבות הדברים נתבונן כיצד באים לידי ביטוי דבריו בסוגיות השונות.

דברי רבה

"דאמר רבה: מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע? - חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, והאי בכוליה בעי דנכפריה, והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו. והאי בכוליה

בעי דלודיה ליה, והאי דלא אודיה אשתמוטי הוא דקא מישתמיט, סבר עד דהווי לי זוזי ופרענא ליה, ואמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי בכוליה". אף שכל הפיסקא הנ"ל באה כחטיבה אחת המיוחסת לרבה, א"א שלא לראות את שני הרבדים הקיימים בפיסקא:

1. המימרא של רבה ("דאמר רבה, מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע? - חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו").
2. הסבר הגמרא למימרא (" והאי בכלי בעי דנכפריה... רמי רחמנא שבועה עליה כי היכי דלודיה בכוליה")

1. המימרא המקורית של רבה:

בדמותה של שבועת מודה במקצת עומד רבה על מגבלותיו הפסיכולוגיות של הלווה שהן הבסיס לחיוב השבועה של התורה. ר"ל: המודה במקצת חייב להודות! אין הוא מעיז פניו בפני בעל חובו, ובטענת ההודאה שלו אנו רואים ביטוי של התגוננות, של גמגום, ובנסיבות אלו הטילה עליו התורה שבועה, לאמור: האמן דבריך! גבה טענתך! "מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו" - חוסר יכולתו של הלווה להעיז בפני בעל חובו היא סיבת השבועה!

החידוש בדברי רבה הוא בכך שהוא מכניס למערכת מימד חדש לגמרי והוא המימד הפסיכולוגי שאותו הוא רואה בדין התורה של שבועת מודה במקצת (הוא מבין את המציאות מתוך הדין, ואפשר שלהיפך). בעולם שלפני רבה, שבועת מודה במקצת יסודה בגזרת הכתוב הנלמדת מדרשה, ולא בסברא (-פסיכולוגית או אחרת) [עי' לעיל בפרק א'].

2. המימרא לכוש הגמרא:

ההבדל בין פיסקא זו לבין הפיסקא הקודמת בולט:

א. הפיסקא הראשונה לשונה עברית ואילו הפיסקא השניה לשונה ארמית (=לשון הדיון של הגמרא).

ב. הפיסקא הראשונה מדברת בלשון קצרה ופסקנית (שבועת מודה במקצת יסודה בפסיכולוגיה שבין המלוה ללוה!) ואילו הפיסקא השניה מאריכה בדבריה מתוך נימה של פרשנות.

דבריו של רבה מקבלים לכוש חדש בפיסקת הגמרא: הפסיכולוגיה של המלוה ביחס ללוה (חזקה אין אדם מעיז...), שהיא יסוד השבועה וסיבתה, הפכה לתאור המוטיבציה (הרצון) של אדם להודות במקצת (שחזקתו של רבה מהוה מרכיב במגמה הנ"ל). השבועה שלעיל היתה בעלת משמעות משפטית (היותך מלוה שאינו מעיז פניו בפני בעל חובו משווה להודאתך חולשה טענתית, ולכן עליך להשבע כדי לגבות את טענתך) מקבלת תפקיד תכליתי (לאלץ את המודה במקצת להדות בכל), היעיל בגלל מעמדה של השבועה, ובגלל ש"מודה במקצת" נתפס כמשתמיט ולא ככופר. השבועה שברישא באה כדי שתשבע ותגבה את דבריך, באה בסיפא כמחסום פסיכולוגי שלא תעברנו.

רבה בראי הסוגיות השונות:

אף שהמוטיב הנ"ל קיים בכל הסוגיות המביאות את דברי רבה, יש פער בגרסאות, ומן הראוי שנעמוד עליו.

ב"מ ג':

"והאי בכוליה בעי דנכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו, והאי בכוליה בעי דלודיה ליה והאי דלא אודי אישתמוטי הוא דקא מישתמיט סבר עד דהווי לי זוזי ופרענא ליה, ואמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי בכוליה".

ב"ס ק"ז:

"והאי בכוליה בעי דנכפריה והאי דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו, ובכולי בעי דלודי ליה והאי דכפר ליה במקצת סבר אי מודינא ליה בכוליה תבע לי בכוליה, אישתמיט מיהא השתא אדהווי לי זוזי ופרענא, הלכך רמא רחמנא שבועה עילויה כי היכי דלודי ליה בכוליה".

ההבדלים בין הסוגיות ניכרים:

א. בב"מ המילה "והאי" חוזרת פעמים: "והאי בכולי בעי דנכפריה", "והאי בכוליה בעי דלודיה ליה". בב"ק הקטע השני פותח במילת קישור "ובכוליה".

ב. בקטע השני בב"מ נאמר: "והאי דלא אודי" ואילו בב"ק נכתב: "והאי דכפר ליה במקצת".

המתבקש מהנ"ל שבב"מ יש לדבר על שני קטעים מקבילים ובב"ק יש לראותם מתוך רצף דבורי אחד. פירוש: בב"מ מתארת הגמרא שתי מוטיבציות של אדם להודות במקצת: 1. זה (האי) שרוצה לכפור בכל אבל איננו יכול, משום ש"אין אדם מעיז". 2. זה (האי) שהיה רוצה להודות בכל אבל בפועל איננו מודה משום שאין לו עתה את כל הכסף ("סבר עד דהווי זוזי ופרענא ליה"). וכדי למנוע שני מצבים אלו באה התורה והטילה שבועה – "כי היכי דלודיה בכוליה".

בב"ס: "בעולם התוהו" (בו אין מיגבלות פסיכולוגיות) – זה ("האי") היה רוצה לכפור בכל אבל איננו יכול לכפור בכל משום שהוא נמצא בעולם בו יש מיגבלות פסיכולוגיות (אינו מעיז). רצונו כ"עולם התיקון" (בעולם הריאלי שבו יש מיגבלות פסיכולוגיות) הוא, אפוא, להודות בכל – "בכוליה בעי דלודיה ליה", וזה שנשאר בכפירתו הוא כדי שלא "יתבע לי בכוליה". ובאה התורה וחייבה אותו שבועה כדי לנער אותו מהשתמטותו ויודה בכל. ושם נאמר: רצונותיו הבסיסיים שיסודם ב"עולם התוהו", משאירים את רישומם ב"עולם התיקון". הרצון הבסיסי של אדם לא לשלם, מקבל – בעולם שבו לא יוכל להגשים רצון זה – צורה של השתמטות מתשלום. בנסיבות אלו נוצרה השבועה: לא באדם כפרן עסקינן שאין טעם להשביעו, אלא במשתמט אנו מדברים, ששבועה תביא אותו להודות בכל (הסברו של ניסים לוק).

רבה ב"שימוש" הגמרות השונות:

כאמור לעיל מובאים דבריו הנ"ל של רבה בגרסאותיהם השונות, לא לשם עצמם אלא כדי להתמודד עם בעיות בהן מתלבטת הגמרא. נתכונן, אפוא, בהופעתו של רבה בסוגיות השונות:

ב"ק ק"ז:

"עירוב פרשיות כתוב כאן, וכי כתיב 'כי הוא זה' אמלוה הוא דכתיב. ומאי שנא מלוה? -כדרבה, דאמר רבה: 'מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע? -חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בע"ח...'. וגבי מלוה הוא דאיכא למימר הכי אבל גבי פקדון מעיז ומעיז".

קריאת הפסוק בהלואה ("עירוב פרשיות כתוב כאן") מתחייבת מסברתו של רבה, הגוזר את שבועת מודה במקצת מחזקה ש"אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו". שהרי בפקדון שמעיז הנפקד פניו בפני המפקיד, אין לדבר על שבועת "מודה במקצת", שיסודה בסברת "אין אדם מעיז" (אלא על שבועה אחרת שיסודה בנסיבות המיוחדות של שומר, שטענתו מעצם טבעה נתונה בסימן שאלה). ע"כ נאמר: "כי הוא זה" האמור בפרשת השומרים, במלוה יש לקוראו! עירוב פרשיות יש כאן! שבועת מודה במקצת יסודה בחזקה שאין אדם מעיז, בין אם נסביר זאת כסיבת השבועה על דרך המימרא הבסיסית, ובין אם נסביר זאת כגורם שמהוה את ההודאה ("אישתמוטי") על דרך הגמרא, ובמידה זה בשבועת מודה במקצת משתמשת הגמרא כדי לקבוע שעירוב פרשיות יש כאן.

גיטין נ"א, שבועות מ"ב:

"אלא כדרבה קמיפלגי...ר' אליעזר בן יעקב סבר ל"ש בו לא שנא בכנו אינו מעיז הילכך לאו משיב אבידה הוא, רבנן סברי בו הוא דאינו מעיז אבל בכנו מעיז, ומדלא העיז - משיב אבידה הוא".

בעקבות סברתו של רבה, הרואה במודה במקצת אדם שאינו יכול להעיז פניו בפני בעל חובו, יש להתייחס למצבים יחודיים שבהם ה"מודה" מעיז פניו ואת הודאתו יש לראות כגילוי של רצון טוב, בדומה למשיב אבידה, אותו פטרו חכמים משבועה מפני תיקון העולם ("דא"כ שביק לה ואזיל" - רש"י). המחלוקת בין התנאים היא האם מעיז המלוה בפני בנו של המלוה או לא. בסוגיא זו סברתו של רבה באה לשם הגדרת מעמדו של המודה - האם יש לראותו ככל מודה במקצת, או אולי יש לתת לו ממעמד יחודי, שהרי נסיבות הודאתו שונות (הודאתו בפני בנו של המלוה יש בה בחינה של התנדבות). סברתו של רבה מקבלת משמעות חדשה: אדם המודה במקצת אינו נחשב "משיב אבידה" (בגלל סברתו של רבה), ובמקום שלא קיימת סברה זו יפטר משבועה מתקנת חכמים.

ב"מ ה:

"... לא אמרינן מיגו דחשוד אממונא חשוד אשבועתא, דאי לא תימא הכי האי דאמר רחמנא מודה במקצת הטענה ישבע, נימא מיגו דחשוד אממונא! התם אישתמוטי קא מישתמיט, כדרבה". תאור של מודה במקצת בעקבות רבה כמשתמיט מהוה פתרון לבעיית הגמרא, לאמור: מודה במקצת איננו חשוד על הממון שהרי משתמט הינו ולא כופר!

"אבל העדאת עדים דליכא למימר הכי אימא לא קמ"ל קו"ח".
סברתו של רבה כפי שראינו לעיל קיימת דוקא בהודאה בה אפשר לדבר על אדם משתמיט או לחלופין על אדם שאיננו מעיז פניו בפני בעל חובו, אבל בעדים אין לדבר על השתמטות (שהרי כבר בכל) וא"כ העדאת עדים במקצת אינה בכלל מודה במקצת! בסוגיתנו עושה הגמרא שימוש בעצם דבריו של רבה כדי לקבוע שהיסודות הסברתיים של מודה במקצת אינם יכולים להתיחס לעדות במקצת. וקובע ר' חייא: יש לחייבו שבועה מקו"ח! אף שלא בהודאה במקצת עסקינן, חייבה התורה בנסיבות אלו שבועה!

חידושו ר' חייא:

ב"עולם" שלפני ר' חייא עדים אינם מחייבים שבועה, וכפי שמצטט הגמרא בדף ה.: "דתני אבהו דרבי אפטוריקי לדרכי חייא קמיתא: 'מנה לי בידך, והלה אומר אין לך בידי כלום, והעדים מעידים אותו שיש בידו חמישים זוז, יכול ישבע על השאר?' ת"ל: 'על כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה', על הודאת פיו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו על העדאת עדים".

וכן מצינו בכרייתא בשבועות: "היה טוענו מנה במעמד ב"ד וכפר בו, וכאו שנים והעידוהו שחייב חמישים זוז. הרי זה משלם, ופטור מן השבועה". התורה בפשוטה מחייבת בהודאה במקצת ולא על בהעדאת עדים, ובא ר' חייא וקובע: יש לחייב שבועה אף בעדות עדים במקצת!

1. ר' חייא כשלעצמו:

דברי ר' חייא במקורם אינם מנוססים על קו"ח דרשני אלא על מובנותו של חיוב שבועת מודה במקצת, כלומר: אדם המודה במקצת, טענתו נראית כחסרת אמינות, וע"כ חייבה אותו התורה שבועה. פשיטא, אפוא, שאדם שטענתו נסתרה בחלקה ע"י עדים אבד את אמינותו אף בחלקה האחר ויש לחייבו שבועה. אמור מעתה: זה שמצינו שבועה בהודאה במקצת, לאו דוקא הודאה, אלא אף בנסיבות הדומות לה, קרי: עדים דר' חייא. אכן בירושלמי דברי ר' חייא מובאים בסתמא: "ר' חייא רבה אמר הודאת פיו כהודאת עדים", בדבריו של ר' חייא כפי שהם מצוטטים בבבלי נתן לראות שתי המגמות:

א. בדרך המובנות: "שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים". לא יתכן שהודאת פיו גדולה מהעדאת עדים (ובכך יש להסביר את חוסר הפרוט של הקו"ח המצוי בגמרא).

ב. בדרך דרישת הכתובים נמילת הסיום של הציטוט: "ומקו"ח" - כאלו אמרנו יש לנו מקור לדברים מקו"ח (בחנית גזירת הכתוב בדרך של דרשה, מגמה הבאה לידי בטוי בדיון הגמרא כפי שנראה לקמן).

2. ר' חייא בלכוש הגמרא:

כפי שראינו לעיל, ר' חייא "פורץ לעולם" עם חידוש מפליג, והוא: לא יתכן שעדים לא יחייבו שבועה במקום שהודאת פיו מחייבת! כגמרא המגמה היא הפוכה. אין היא מכינה מה החידוש הגדול: "מאי שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מקו"ח?", וכי יש מקום לחלק בין חיוב ממון בחלק מהתביעה מטעם הודאה לבין חיוב ממון מטעם עדים? פשיטא שאף בעדים יתחייב שבועה כשם שחייב בהודאת פיו! למה לי קו"ח לדין שהוא מובן מאיליו?

באמצעות דבריו של רבה מסבירה הגמרא ששבועת עדים אינה מובנת מאליה, שהרי סברת אישתמוטי, שהיא העילה לחיוב שבועה במויה במקצת, לא קיימת בעדים. על רקע זה יש לראות את חידושו של ר' חייא לאמור: חיוב שבועה ב'עדות במקצת' גזירת הכתוב הוא, שיש ללומדו מקו"ח (אותו מפרטת הגמרא לקמן).

שיטת רש"י (ברבה).

א. "משיב אבידה".

ב"מ ג. ד"ה מפני:

"מפני מה אמרה תורה. ולא חשבו משיב אבידה לפוטרו שלא כפר בכולו". גיטין נ"א ד"ה חזקה: "חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל טובו. לכפור הכל, הלכך בשביל הודאת המקצת אינו נאמן על השאר דהאי בכולי בעי דנכפריה...".

לדידו של רש"י רבה יוצא מתוך תמיהה על דין התורה: מדוע התורה מחייבת שבועה במודה במקצת, הרי אותו מודה היה יכול לכפור בכל, וא"כ יש לראות את הודאתו כהשבת אבידה ולהאמין לו על השאר ללא שבועה? הם דבריו: "מפני מה אמרה תורה?". ואף שתמיהתו של רבה נאמרה בלשון סתומה זה פישרה, ויש ללמוד סתום ממפורש – שהרי בגיטין נ"א אנו מוצאים ש"חזקה אין אדם מעיז" סותרת את סברת "משיב אבידה": "רבי אליעזר בן יעקב סבר לא שנא בו לא שנא בכנו אינו מעיז, והילכך לאו משיב אבידה הוא...". הפיסקא הראשונה בדברי רבה ("מפני מה אמרה תורה... חזקה אין אדם מעיז פניו בעל חובו") באה להציג את הקושי, ואת פתרונו בלשון כללית. והפיסקא השניה מבטאת זאת באופן ספציפי, לאמור: מודה במקצת לא יכול לכפור בכל אף שרוצה בכך ("דאין אדם מעיז פניו בעל חובו")! לכן מודה במקצת איננו משיב אבידה, ואין סיבה להאמינו ללא שבועה. רש"י, בנגוד לדברינו לעיל (חיוב השבועה יסודו בחזקה אין אדם מעיז, או כסיכה ישירה או כגורם שיוצר את 'אישתמוטי'), לא רואה את דברי רבה כאמירה בעצם המובנות של דין מודה במקצת ("טעמא דקרא") – גזרת הכתוב היא! – אלא כהכרח שבלעדיו לא תתכן שבועת מודה במקצת. שהרי לולי סברתו של רבה, כל מודה במקצת "משיב אבידה" הוא ויש לי להאמינו.

הקושי בדברי רש"י: הרי טענת משיב אבידה בעולמם של חכמים יסודה, וכפי שאומר רש"י להדיא: "וחכמים פטרו את משיב אבידה מן השבועה".

חכמים פטרו ולא התורה?! אכן הפטור של משיב אבידה משבועה תקנת חכמים היא, ואולם תמיהתו של רבה היא ששבועת מודה במקצת קיימת במציאות בלתי סבירה. שהרי אדם שיש לי להאמינו לפנינו, אדם המודה מתוך רצון חופשי ולא מתוך מחויבות (נכנעות) לטענתו של חבירו (ובמה שונה מעמדו מכופר הכל שאותו לא חייבה התורה שבועה?). ומשיב רבה: אכן אין לראות את המודה במקצת כבן חורין, הוא איננו יכול לכפור בכל. דבריו באים כתגובה לדברי התובע!

תקנת חכמים ש"משיב אבידה" פטור משבועה עוסקת בעולם שלאחר מתן תורה. התורה קבעה: מודה במקצת חייב שבועה, והתבוננו חכמים במציאות ואמרו: ישנם מצבים שבהם עלי לותר על השבועה! כאשר אדם מוצא מציאה המניע היחידי המחייב אותו להשיבה הוא הרצון הטוב המוסרי שלו, ולא מחויבות משפטית, ומן הראוי לעודד אותו ולא להכביד עליו בשבועה! "משיב אבידה", שבעולם שלפני מתן תורה (-לו היה קים שם) היה סיבה לפטור. מקבל בעולם שלאחר מתן תורה לבוש של ויתור משיקול דעתם של חכמים. ובכלל משיב אבידה הוא מודה במקצת במציאות שאינו מרגיש את עצמו מחויב לתובע מבחינה משפטית (כמו בסוגיא בגיטין-ר' אליעזר בן יעקב. ודו"ק) וע"כ יש לעודדו ולותר לו על השבועה. (נשים לכ! כאשר עצם המציאות של מודה במקצת היא "השבת אבידה", לא תתכן מעיקרא שבועה מן התורה כמודה במקצת, ואולם כאשר ישנם מצבים מקריים בהם המודה גם משיב אבידה, אז הפטור משבועה הוא של חכמים- מפני תיקון העולם).

ב. חשוד על הממון... (אישתמוטי)

ב"מ ד"ה והאי:

"וכ"ת מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא ולא נרמי עליה שבועתא לפי שברצונו היה מודה בכולו, ואין בידו לפרוע וסבר עד דהוו לי זוזי ופרענא ליה".

גיטין נ"א: ד"ה חזקה:

"...וכ"ת לא נשבעיה אשאר דמיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא לא חשוד מדלא כפריה בכוליה דהאי כי אודי בפלגא בכוליה נמי בעי דלודי והאי דלא אודי לאו דדעתו למגזליה אלא אישתמוטי אישתמיט לדחויי השתא".

לדידו של רש"י פיסקא זו עוסקת בשאלה חדשה, ואין לראות בה המשך של הפיסקא הקודמת. סברת אישתמוטי באה לקבוע: מודה במקצת איננו חשוד על הממון וע"כ חייבתהו התורה שבועה. ואף כאן לומד רש"י סתום ממפורש: נגמרא לקמן (ה:): אנו מוצאים שסברת "אישתמוטי" משנה את מעמדו של החשוד ומאפשרת לו להשבע: "זאי לא תימא הכי, האי דאמר רחמנא מודה במקצת הטענה ישבע נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא. -התם אישתמוטי קא משתמיט ליה, כדרכה".

הקושי בפירוש רש"י:

1. "וקשה דהא אסיקנא דמיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא לא אמרינן" (רמב"ן).

"דהא משמע בחזקת הבתים גבי נסכא דרכי אבא דאי הוי אמר לא חטפי הוה נשבע להכחיש את העד אלמא לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא" (תוספות גיטין).

2. "וקשה לפירושו א"כ מאי קמ"ל קו"ח? אם אתה חושדו על השבועה היאך יועיל קו"ח שלא לחושדו? אם חשוד הוא א"א למסור לו שבועה שאין מוסרים שבועה לחשוד? " (רמב"ן).

ואולם, לדידו של רש"י התשובה פשוטה: שונה הגמרא בדף ה:, העוסקת בשאלה האם חשוד על הממון חשוד על השבועה, מסוגיתנו!

בדף ג עוסקת הגמרא בהתהוות "מודה במקצת": התורה צימצמה את שבועת מודה במקצת לתחום שבו אין לדבר על חשד – המודה במקצת משתמיט ואיננו כופר! ובעדים, ששם סברת אישתמוטי לא קיימת, נאמר שלא חייבה התורה שבועה, שהרי מגמת התורה (-כפי שמתגלה במודה במקצת) לא להשביע חשוד! קמ"ל ר' חייא: יש ללמוד את שבועתם של העדים מגזירת הכתוב (בקו"ח). המסגרת שבה פועלת שבועת מודה במקצת (אישתמוטי – בלא חשד) נפרצה ע"י התורה בכך שגזרה שבועה ב'עדים במקצת'! יש לחייב שבועה אף במקום שאין "אישתמוטי"!

בגמרא בדף ה: מתלבטת הגמרא בשאלה מעשית: האם אנו משביעים חשוד על הממון, או שמא יש לומר שכל מקום בו אנו מוצאים שבועה יש להסביר זאת בנסיבות שאין חשד. אין אנו דנים שם במסגרת בה קיימת שבועת מודה במקצת או כל שבועה אחרת. כאן אנו חיים בעולם ששבועת מודה במקצת היא עובדה מוגמרת. גם 'אישתמוטי' שונה בשני המקומות – בסוגיין אישתמוטי הוא עצם מעצמה של שבועת מודה במקצת, ואילו בדף ה: הוא בא כפתרון לאומר חשוד לא נשבע.

ג. "עירוב פרשיות" (ב"ק ק"ז).

ד"ה כדרבה: "אין אדם מעיז פניו בפני זה שעשה לו טובה הלכך היכא דכפר הכל פטור משבועה דאי לאו קושטא בהדיה לא הוי מצי למכפר ביה והיכא דמודה מקצת בכולה בעי למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז".

ד"ה אבל בפקדון: "הלכך אפילו כפר בכוליה רמיא רחמנא שבועה עליה". רש"י לא עוסק בעצם דבריו של רבה, שהרי לא בכך ענינה של הסוגיא. על רקע קביעתו של רבה שאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו יש לקרוא את פרשת "כי הוא זה" בהלוואה, שבה יש הגיון לחלוקה בין כופר הכל לבין מודה במקצת (בהודאה אין גילוי של העזה ובכפירה בכל יש) ולא בפקדון (שומרים) שבו אין הגיון לחלוקה זו: שהרי אף בהודאה יש גילוי של העזה שהרי היה יכול לכפור בכל ('כל הפקדון נגנב ממני'). ואין מקום לקושיות הרמב"ן והתוספות שהרי לא ב"טעמא דקרא" עסקינן אלא ב"טעמא דקריאה", כלומר: מדוע יש לקרוא את הפסוק בהלוואה ולא בפקדון.

א. "מיגו שיכול לכפור בכל":

חזקה אין אדם מעיז באה לשלול את נאמנותו של מודה במקצת מכח מיגו. מיגו – בנגוד למשיב אבידה – היא סברת נאמנות חיצונית: יש לי להאמין לאדם זה שהרי יכול היה לטעון טענה שהיה נאמן בה. (בלא חזקתו של רבה אין צורך בשבועת מודה במקצת).

ב. "בכולי בעי דלודיה":

התוספות לא מקבל את הסברו של רש"י, שפיסקא זו עומדת בפני עצמה ובאה לטפל בזוית אחרת של מודה במקצת. לא יתכן שרבה העוסק בדין תורה מביא נימוק השנוי במחלוקת לקמן. יתר ע"כ, מסקנת הגמרא שחשיד על הממון לא חשיד על השבועה. ע"כ אומר התוספות שהגמרא באה להתמודד עם קושי שעולה בעקבות דבריו של רבה: מודה במקצת מגלה העזה במקצת וע"כ יש להאמינו במיגו שיעיז ויכפור בכל: "כלומר מאחר ואין מעיז א"כ אמת הוא שאין חייב לו יותר. ולמה ישבע, יהא נאמן במיגו דאי בעי כופר הכל? ומשני דאין זה העזה דאישתמוטי קמשתמיט...". (אין התוספות מבקש להאמין למודה במקצת ולפטור אותו משבועה נעצם העובדה שהוא מעיז במקצת – התורה חייבה אותו שבועה במקרה זה, ואולם יש לו מיגו ומדוע עליו להשבע (!)?

ג. "עדות במקצת"

ד"ה אבל: "אבל העדאת עדים דליכא למימר כל כך משתמיט כיון שכפר הכל אימא כיון שחשוד הוא לגזול חשוד נמי אשבועתא קמ"ל קו"ח דלא הוי גזלן בהכי דאישתמוטי קא משתמיט דהכופר במלוה כשר לעדות, ואע"ג דאמרינן לקמן דלא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא מ"מ גם התנא אשמועינן מפיו ועד אחד". ואף שהתוספות דחה את הסברו של רש"י בפסקת "בכולי בעי דלודי ליה" בטענה שחשוד על הממון לא חשוד על השבועה, אפשר שחשוד מחמת הכחשת עדים שאני.

ובגוף דברי תוספות נראה שסברת אישתמוטי לובשת שתי משמעויות:

1. בדחית המיגו.
2. בנטרול החשד על דרך הגמרא לקמן.
ההצטרפות לעצם סברת אישתמוטי היא כדי לפתור את קושי כופר הכל, אבל אחר שהיא קיימת עושה בה הגמרא בדף ה: שימוש כדי להתמודד עם החשד.

תפקידו של הקו"ח להחזיר את מקרהו של ר' חייא לתחום מודה במקצת, מתוך קביעה הכרחית שאף כאן קיימת סברת אישתמוטי כשם שהיא קיימת במודה במקצת הקלסי. יתר ע"כ, מכאן יש ללמוד שחשוד על הממון לא חשוד על השבועה, וכאן כמו שם חייבים בשבועת מודה במקצת מן התורה. בנגוד לאמור לעיל אין הקו"ח משמש מקור לחיוב השבועה מן התורה אלא מחייב את קיומה בכלל מודה במקצת למרות כל מיני "הוה אמינות".

א. "ענינו של רבה"

רבה לא בא להסביר מדוע כופר בכל פטור משבועה ומודה במקצת חייב שבועה, "דאנן הכי קי"ל דמן התורה מודה במקצת חייב כופר הכל פטור ותנינן ליה במתנתין בכמה דוכתי", וע"כ יש לומר: "קשיא ליה לרבה הואיל וכופר בכל פטור מודה במקצת מפני מה אמרה תורה ישבע" (ובמאמר מוסגר מוסיף הרמב"ן: "ולפי פירוש זה הא דאמרינן בפרק הגוזל עצים [ב"ק] 'ומ"ש מלוה' פי' שפטרה תורה כופר בכל וחייבה מודה במקצת כדרבה לאו למימרא דרבה אמר מפני מה פטרה תורה כופר בכל אלא לומר לגבי מלוה הוא דאיכא לאפלוגי בין כופר בכל למודה במקצת כדרבה אבל אבל בפקדון מעיז ומעיז ואם כופר בכל פטור בו אף מודה במקצת משיב אבידה [מיהא משמע דמשיב אבידה פטור דאורייתא כמ"ש] –רמב"ן שבועות מ"ב] הלכך ע"כ בין מודה מקצת ובין כופר בכל חייבה תורה משום שבא עסק פקדון ביניהם או משום דאמר בדדמי"). רבה לא לומר טעמא דקרא בא, אלא לחייב את החילוק בין מודה במקצת לכופר הכל, ובין הלוואה לפקדון. וסברת מודה במקצת במישור אחר יסודה: "בדין הוא להחמיר במודה במקצת יותר מכופר הכל שרגלים לדבר אבל בכופר הכל אין רגלים לטענתו, וא"כ אין לך אדם שאינו משיב את חבירו בכל יום". ולענין שבועת הפקדון מטעים: "משום שבא עסק פקדון ביניהם, או משום דאמר בדדמי סבור שהוא אונס ואינו אונס." בדומה לתוספות, סבור הרמב"ן שיכולתו של המודה לכפור בכל היא סיבה להאמין לו בלא שבועה, ואולם הדגש דבריו הוא ע"כ שלא יתכן להסביר את החילוק בין מודה במקצת לכופר הכל ללא סברתו של רבה. ובכך הוא מחזיר את הדיון של רבה לגוף התורה (החילוק הפנימי בדיני התורה) ולא לחוסר האפשרות לישים את דין מודה במקצת באופן מעשי בגלל נאמנותו של המודה במיגו.

ב. "ובכוליה בעי דלודיה ליה":

"וכי תימא דאין אדם מעיז פניו בפני בע"ח להמניה אף משכפר במקצת דודאי קושטא קאמר דאי לא לא הוה מעיז בו פניו ואכתי איכא מיגו דאם הוא מעיז היה לו לכפור בכל ודאי בכולי מיבעי ליה לאודויה אלא אישתמוטי משתמיט ליה ואינו מעיז וכיון שיצא מב"ד זכאי שוב לא ישלם לפיכך חייבתו תורה שבועה".

הרמב"ן, שלא כמו רש"י, מסביר פיסקא זו כבאה בעקבות הפיסקא הקודמת בטענה שאין די בחזקה כשלעצמה להסביר מדוע מודה במקצת חייב שבועה במציאות שבה כופר הכל פטור משבועה. וכבר הבאנו לעיל את טענותיו של הרמב"ן כנגד שיטת רש"י ("אסיקנא דמיגו דחשיד אממונא...לא אמרינן", "היאך יועיל הקו"ח...") וזאת למרות שהגמרא לקמן מביאה את סברת אישתמוטי כבאה להתמודד עם החשד. "וכיון שיצא מבי"ד זכאי שוב לא ישלם לפיכך חייבתו תורה שבועה". למרות שמדובר באדם המשתמט ולא בשקרן חייבה אותו התורה להשבע כדי שיודה מיד, לפי שאדם היוצא זכאי מבי"ד לא יחזור וישלם, וא"כ בסופו של דבר יש לנו בסיס להעמיד את המודה בעמדת נחיתות ולהשביעו.

ד"ה אבל: "אבל גבי עדים דליכא למימר אישתמוטי קא מישתמיט שהרי בכל כפר אימא ודאי קושטא קאמר דאי לאו הכי לא מצי כפר דאין אדם מעיז ואע"פ שהוחזק כפרן במקצת לא יוציאנו מאותה חזקה באותו מקצת אחר שמא לא היה זכור... קמ"ל קו"ח של תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים, אלא הואיל והוחזק כפרן יצא מחזקתו ובחזקת מעיז פנים ונשבע." קו"ח בא לאפוקי מנאמנות הייתר שהיה בדעתי לתת למודה בעדים הואיל וכופר הוא ולא משתמיט- ומשמיע לי הקו"ח: כופר הכל שעדים סתרו חלק מטענתו אבד את אמינותו ככופר הכל ועליו להשבע לגבות את טענתו כשם שחייב מודה במקצת שבועה בשל אמינותה הלקויה של טענתו. לדעת הרמב"ן יש לפנינו קו"ח השוואתי הקובע שעילת התורה לחיוב שבועה במודה במקצת נכונה שבעתים בעדאת עדים וע"כ אף במקרה זה יש לחייב שבועה, ואף שהעדאת עדים איננה הודאה הקו"ח הוא המקור מן התורה לחייב אף כאן שבועה.

שיטת הרשב"א

בפיסקא הראשונה נאמן הרשב"א לגישת הרמב"ן. בפיסקא השניה ("ובכוליה...דלודיה ליה") מסביר הרשב"א בדרך חדשה: "כלומר היא הנותנת שאלו היה חייב לו יותר לא היה מעיז בו פניו לכפור. אה"נ דהאי בכוליה בעי דלודיה ליה אלא משום דאישתמוטי קא משתמיט ליה עד דהו ליה זוזי ועם מה שבדעתו להחזיר לו ובהודאתו על המקצת מתחזק לומר כן ונשמט ממנו עד שיזדמן והילכך אמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודיה מהשתא. אבל העדאת עדים דליכא למימר דלאישתמוטי בעלמא קאמר דכל כופר הכל לאו לאשתמוטי הוא דקא עביד והילכך אי לאו קושטא קאמר לא היה כופר הכל, ואע"פ שהעדים מעידים שיש בידו חמישים ניחוש שמא לא היה זכור והילכך חמישים שהעידו ישלם ויפטר על השאר, קמ"ל קו"ח." לדעת הרשב"א סברת אישתמוטי באה להתמודד עם עצם הנאמנות של מודה במקצת בהיותו מעיז, ובעקבות דברי רבה העזה היא עילה לנאמנות. סברת אישתמוטי מגלה שלא מדובר בהעזה אלא בהשתמטות ומגמת השבועה לאלץ את המשתמט להודות בכל. ובעדים שאין לדבר על הישתמטות אין בעדותם של העדים אלא מה שיש בה- חיוב ממון! קמ"ל קו"ח: לא יתכן שהודאת פיו של אדם תטיל על דבריו ספק יותר גדול מעדות עדים שסתרה את מקצת דבריו, ואם בהודאה הטילה התורה שבועה כדי שיודה בכל קו"ח שיש לעשות כן בעדים. הקו"ח קובע: הודאת פיו והעדאת עדים סכרא אחת להם- לפנינו אנשים שמתוך דבריהם ניכר שמתחמקים מתשלום ויש להטיל עליהם שבועה כדי שיוודו בכל.